

הלכות שבת סימן שמה

(מז) לפי מהותיהם: יד אינה הוא פרמלית, מקום שאין הלוף לרבים, (מח) *כגון ים (מט) ובקעה, ואצטונות ואצטבא (פרוש אצטונות, מקום שלפני חנינות שישושים עם הסוחרים, ואצטבא הוא מקום שמניחין עליו פרקמטין) (יב) (יג) שלפני העמודים ברשות הרבים (נד) והיא ר'הקה (נב) ארבעה ונבזה משלשה (נג) ועד עשרה, *וקרן זוית הסמוכה לרשות הרבים (נד) (נגון מבואות שיש להן שלש מחיצות (נה) ואין להם לחי או קורה ברביעית) (סו), ירשות הרבים (נו) שהוא מקרה, יתל (נד) שיש בו ארבעה על ארבעה (נח) ואינו גבוה עשרה וכן הריץ שהוא ארבעה על ארבעה ואינו עמק עשרה: טו *רבות שאין תוכו עשרה וקריו משלימו לעשרה (נט) *ולש בו ארבעה על ארבעה, (ס) *תוכו פרמלית (סא) ועל גבו רשות הנהידי. (סב) *ואם חוקק בו ארבעה על ארבעה (סג) אפלו באמצע (יא) רחוק

באר היטב

(יג) רחוק, עמ"א שהגלה דאם אין גבוה י' עם הקרה, בעינו שיהא חסוק סמוך לקהל פחות מג' טפחים, ע"ש:

משנה בוררה

בריש קע"ף י': (מז) לפי מהותיהם. בארתי לעיל בסעף קטן יא, עין שם: יד (מח) כגון ים. והוא הדין (ז) נהר, ואף על גב דמאי לא מבטלי מחיצתא, כמו שכתבנו בסעף יא, יש לומר, הכל תרין שאינו משפע פרי שיתלקט גבה עשרה טפחים מתוך ארבע אמות לא הו' רשות הנהידי, ומצוי הוא שאצל קפתו אינו עמק כל כך תוך וכן כמב' (מגן אברהם). ובמאירי נזכר השעש, (מא) משום המחיצות רחוקות זו מזו קאדרי, אינן מצטרפות לעשות מה שביניהן רשות הנהידי, ולפי זה אפלו אם אצל שפתו הוא עמק, גם כן אינו רשות הנהידי מן התורה מטעם זה וננהר, אף על גב דשתי מחיצות אינם רחוקות זו מזו, כיון דאינן משפיעים הם רחוקות זו מזו כפי פסקאות, אינם מצטרפות לאלו השנים. ואפלו לפי דברי המגן אברהם, מדרבנן פרמלית הו' בכל ענין, כמו שמוכח מקונו בסוף דבריו, ואם הנה נקראים ברשות הרבים ורשות הרבים מהלכת בו¹⁰⁸, אם אינה עמקה עשרה טפחים, אף על פי שאינה רחבה ארבעה טפחים (נב) ועל דבר זה רב מרדכי ע"ה

ואין מהלכין בתוכה, אף על פי כן הו' רשות הרבים [והוא הדין אם היה דף מנה על הרקע ובג"א דאם עוברים עליה, הו' רשות הרבים]. וברש"י דף ק משמע קצת דלא הו' רשות הרבים אלא אס"פ הרבה בג"א דאם עוברים בתוכה, ואם הרקע עמקה עשרה ורחבה ארבעה טפחים, הו' פרמלית, כמו ים ורמב"ם פרק יד. ועין בפריימנד"ם המספיק לומו, דרך חתומה הו' כפרמלית שלא להוציא מתוכה לרשות הנהידי, אבל מן התורה (נג) רשות הנהידי הוא: (מט) ובקעה. מקום שדות שאין מקף מחיצות: (נ) שלפני העמודים, עמודים הם העמודים ברשות הרבים וחולין בהם הסגרים ואצ"לם הו' האצטבאות. והנה מדברי הממבר שלא וכו' דין רבין העמודים, עמודים הם העמודים ברשות הרבים עמקן נדון ברשות הרבים¹⁰⁹, ברשת הרמב"ם, אבל (נה) רב הפוסקים פסקו דגם בין העמודים אף על גב דמקוין דדרסי רבים, כיון שאין מהלוק נח כל כך, (נו) שהיו העמודים הרבה בארץ ורחב זה שלא פגור זה, כפרמלית ומנא: (נא) והיא רחבה וכו'. והוא הדין (מ) לענין אצטונות: (נב) ארבעה ונבזה וכו'. ובא"ת (מ) רחבה ארבעה היא מקום פטור, ואם אינה גבוה שלשה היא רשות הרבים, ואם גבוה עשרה היא רשות הנהידי, ובג"ל בסעף י': (נג) ועד עשרה. ומרי (נט) בשאין רבים מכחפין עליה, דאי לאו הכי בחשעה, וכן מחשעה עד עשרה לדעת היש אומרים בית שפניו עומד באלכסון, שזוית אחר סמוכה לרשות הרבים והשנית משוכה מרשות הרבים לפנים, וזוית הבולטת מצפחה אח הרבים מלפנים להרוא בתוך בנייה של וזית אחרת: (נה) ואין להם לחי וכו'. דאי (סא) הנה לחי הנה רשות הנהידי גמור מן התורה לענין ונראה, שהעורק מרשות הרבים לתוכה חב, וגם שהנה מסר לטלול בתוכה ככל רשות הנהידי, דקומא לן לחי משום מחיצה, ואפלו אי הו' שם רק קורה דהו' רק משום הפך, על גב פנים לכלי עלמא רשות הנהידי הוא לענין טלול, לטלול בתוכה כמו בשאר רשות הנהידי. (סב) וכל זה הוא רק לדעת הרמב"ם, אבל לשאר פוסקים, על דבר של משלש מחיצות נעשה רשות הנהידי גמור מן התורה והזרק מרשות הרבים לתוכה חב, אלא לענין טלול אסור מדרבנן כפרמלית: (נד) שהוא מקרה, דאינו דומה לדגלי מדבר, שלא הנה מקנה מלמעלה¹¹¹: (נז) שיש בו ארבעה על ארבעה. דאי לא הכי הו' מקום פטור, כדלקמיה בסעף יט: (נח) ואינו גבוה עשרה, ואם הנה בצמצום חשעה, עין לעיל בסעף י': טו (נט) ולש בו ארבעה על ארבעה. הנהו בחללו, דאי (סג) אין בחללו ארבעה על ארבעה הו' אין (סד) על חוכו שם פרמלית: (ס) תוכו פרמלית. כיון דמבטלים (סא) אין המחיצות גבוהות עשרה: (סא) ועל גבו רשות הנהידי. כיון שגבוה שם עשרה: (סב) ואם חוקק בו, בקרקע הבית בעמק להשלים שיהא גבה עשרה: (סג) אפלו באמצע רחוק וכו'. ודעה לומו, אפלו רחוק יותר משלשה טפחים דליקא למימר דהו' פלבוד, אפלו הכי

שער הצייד

(י) לקמן סעף יח: (נא) וכן פהב הריש"א בערוימין כ"ב בשם הרמב"ן: (יב) מגן אברהם בשם הרמב"ם: (נב) ובמאירי משמע דמן התורה לא הו' רשות הנהידי משום כדאבם אין המחיצות נפרות, עין שם: (נד) מן מיכה סברת המגן אברהם שכתב דברשות הרבים ומנא: (נה) הרי"ף והרשב"א והרא"ש והטור ורובנו ירחם, וכן הסכים במאירי וכתב שפן הוא סברת רב הפוסקים: (נו) גמרא ורש"י שם: (נז) בית יוסף: (נח) בית יוסף, וירש"א מסתפק, דאולי באצטבא שלפני העמודים אפלו באינה גבוה שלשה אס"פ לא הו' רשות הרבים, דלא ניתא השמישקה שם מפני העמודים, עין שם: (מט) הג"א: (ס) והוא כהרב המגיד בספר פרוש זה בשם מהמפרשים: (סא) בית יוסף ושאר פוסקים: (סב) שם: (סג) יכמו שכתבנו לעיל במשנה בוררה סעף קע"ף קטן ג בשם אחרונים, ולענין החלל לכלי עלמא בעינו שיהא בו שער ד' ר' לבד המחיצות: (סד) ולענין גבו דלבו רשות הנהידי, פשיט דמצערך פנה לכלי עלמא אף עבי המחיצות: (סה) רש"י. וברבנו חננאל ור"ן איתא: כיון דלא הו' לדידה על דבר המחיצה, כמי שאין לו מחיצות דמנא:

החלוק עליה ב"ב ג' הרמב"ם פסקו יד ד שם פסקו י' ה שם

(יב) שלפני, אבל בין העמודים, אפלו אין רחבים י"ג ושלש, כיון שרבים בקושים כהן הם טפחים; משא"כ בקמ"ו שכתב בסעף ט, מ"א, ע"ש:

באר הגולה

וכל שפן פתחיה קע"ף ה (והרשב"א בחירושי והמאירי בשבת דף ו), וכן בחישי הקמפ"ן בלבושין על ערוכין משמע גמורן המפרש הפתחא דיתר עליון אמר ר"י כד"ה שנתב ט"ז אפ"ה, אס"פן אין לנו מקור להאי דנא; ומכל מקום האו' של אומרים לא דעת חזקיהו היא, דה"א"ש ועוד פסקו ראשונים דעתיקה: * כגון ים. עין משנה בוררה. [עין מגן אברהם סעף קטן יד שהביא בשם ר"א מפ"ן, דאם יש בתוך חבם גמא אצטבא י' טפחים הו' רשות הנהידי מן הסנהר והלשמה הפסק כדבי שטענון שכתב דף ק, והקמ"ן בחירושי הרשב"א דנאח רצין דהו' כדור קליל. וזכר המגן אברהם, ומכל מקום מרבנן יש על זה דין פרמלית, קארופי שלא הגה לדידה, ועין בפריימנד"ם, דענינו אפלו הוא פחות משתי סאז נמי הו' פרמלית¹¹², עין שם: * בית שאין תוכו וכו'. הוא מיקרא כפרשת, והשתיקו הרי"ף והרא"ש, והמנהי על הרמב"ם שהשמיטו מהלכותיו: * ויש בו ארבעה על ארבעה. מסוף הסעף המסביר דאם חוקק בו ארבעה על ארבעה משמע הפריי שיהיה רחב הרבה, וכן מוכח פסקא דר"ן זה דתוכו אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות, אלא דלמאי דינא דלמרי על גבו רשות הנהידי ותוכו פרמלית, סגי בשלש בו ארבעה על ארבעה: * תוכו פרמלית. לכאורה פרוש, דאם הוציא קצה

ר ברין שם
שם ברשא שם י'
ת שם פרוש רש"י
א שם פסקא, ופרש
רש"י: דהו' בית
שנתב ב"ב בית לחוכו
הד"ס
לרשות
הפרוש שפתיב סנהר
הביאו הרב רביא
הוא דעת הרמב"ם
פסקו י', וכו' פה
הרב הפריי שיש
החלוק עליה ב"ב ג' הרמב"ם פסקו יד ד שם פסקו י' ה שם

הַלְבוּת שֶׁפֶת סִימָן שְׁמָה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק טג]

אַל־אִם־יִכֶּן הַגָּפָא כְּמִזְבֵּחַ תֹּךְ שְׁלֵשָׁה טַפְחִים לְכַתְלָא.

הבית ככרמלית הרי זה מותר, וגם לפי הצד שמן התורה דינו ברשות היחיד ורק מדרבנן הוא כרמלית, לכאורה דינו דומה למוציא ממקום שהוא מוקף ג' מחיצות [שהוא רשות היחיד מן התורה לרוב הפוסקים] לכרמלית, שמבואר בביה"ל לקמן (סי' שמו ס"ג ד"ה ומותר) שמותר [וראה מה שכתבנו שם].

[משנ"ב ס"ק טו]

אִין שְׁנֵי שָׁם פְּרָקְלִית לְמַעְלָה מִצְעָה⁽⁴⁸⁾ וְכוּ', וְהַפְּסִים לְדִינָא עַקְהֶם⁽⁴⁹⁾.

(48) בכברא זו שכיון שהגג מעל עשרה אינו כרמלית, מצינו שני לשונות בדברי הראשונים: א. שכיון שהגג מעל עשרה אינו יכול להיות כרמלית [לשון התוס' עירובין פט, ב ד"ה במחיצות]. ב. שכיון שהגג פרוץ לרשות הרבים מעל עשרה ושם אינו רשות הרבים אלא מקום פטור, אם בן הגג פרוץ למקום המותר [לשון תוס' רבינו פרץ שם צ, א].

(49) ולקמן (סי' שגג ס"ק ח) סתם בדעה זו, שאין כרמלית למעלה מעשרה גם באופן שקרקע הכרמלית היא למעלה, ומי"א אם שטח הגג הוא יותר מבית סאתיים אסור לטלטל בו, שדינו כדון רחבה שהובא בשו"ע לקמן (סי' שגג ס"א), שכיון שלא הוקפה לשם דירה אסור לטלטל בה יותר מדי' אמות כדון כרמלית. אמנם, אם יש לגג ארובה ד' על ד' טפחים מהבית, הרי נחשב הוא כחורי רשות היחיד ומותר לטלטל בו [וראה מה שכתב בזה החו"א א"ח סי' פט ס"ק י].

ואם קרקעית הגג אינה בולטת יותר ממחיצות הבית, מותר לטלטל בו אפילו אם שטח הגג יותר מבית סאתיים, כיון שמחיצות הבית נחשבות כמחיצות שנעשו לשם דירה, ואומרים 'עד אסיק מחיצתא', וכמו שכתב במשנ"ב לקמן (סי' שגג ס"ק כח) לגבי סיפנה.

[ביה"ל ד"ה גג הבולט]

בְּפִתּוֹת מַדֵּי טַפְחִים מְקוּרִים⁽⁵⁰⁾.

(50) בפשוטו משמע מהג"א, שדברי התוס' (עירובין פט, א ד"ה במחיצות, שהם מקור דבריו), הם באופן שהגג בולט מכל הרוחות או על כל פנים מבי' רוחות, ואף על פי כן האיסור הוא רק מחמת שהגג פרוץ לחלק הבולט שרחב ד' טפחים, ולכן תמהו האחרונים על דבריו [כמבואר בהמשך דברי הביה"ל], למה הוצרכו התוס' לכתוב שהטעם לאסור הוא משום שהגג פרוץ לבליטה שהיא מקום האסור, הרי כיון שהגג בולט אין אומרים במחיצות הבית 'עד אסיק', ואם כן נמצא שלגג עצמו אין מחיצות והוא אסור מצד עצמו, גם אם החלק הבולט אינו רחב ד' טפחים.

והשו"ע הרב (סכ"ג) יישב, שכיון שהבית שתחתיו הוא רשות היחיד, ורשות היחיד עולה עד לרקיע, לכן הגג נחשב לרשות היחיד גם ללא מחיצות. אכן, דינו רק לענין להחשיב את הגג מובדל מרשות הרבים, שלענין זה מועיל מה שהגג הוא המשך של הבית שמובדל מרשות הרבים, אבל לענין שלא יחשב הגג פרוץ לחלק הבולט לא מועיל מה שהבית שתחתיו הוא רשות היחיד, שהרי אין רשות היחיד שתחתיו משמשת להבדיל בין רשות היחיד שעל הגג לבליטה, ולכן אם יש בחלק הבולט ד' טפחים, הגג אסור. ודומה לזה כתב המהרש"א (עירובין שם).

והחיי אדם (כלל מז' נשמת אדם ס"ק ד) ביאר, שהדין שצריך מחיצות ניירות הוא רק מדרבנן, והצריכו בן רק לענין לגדור את הגג מרשות הסמוכה אליו, אבל לענין לגדרו מרשות הרבים הנמשך במילואים עמוד 3

(43) וכן באופן שאין בגובה הכתלים עשרה טפחים ופתח ארובה בגג הבית ונדה מחיצות על הגג סביב הארובה, כתב החו"א (א"ח סי' סה ס"ק סד) שאם פתח הארובה הוא בתוך ג' טפחים לבתולי הבית, מצטרפים כותלי הארובה לכותלי הבית ונעשה חלל הבית רשות היחיד. אמנם, אם הפתח רחוק אפילו מאחד מכותלי הבית יותר מג' טפחים, הרי דופן זו כמי שאינה קיימת, והמקום שסמוך לה אינו חורי רשות היחיד אלא כרמלית. ונמצא שיש לבית רק שלשה כתלים ובכחל הרביעי הוא פרוץ לכרמלית, ואסור לטלטל בו כדון כרמלית.

[שעה"צ ס"ק טז]

וְדַע,וּ, דְלִקְרִין מְצַטְרֵף גְּבֵה הַתְּלִים שֶׁמִּפְחוּץ עִם הַתְּקִיעָה⁽⁴⁴⁾.

(44) החו"א כתב (א"ח סי' סה ס"ק סט) שנראה שגם לדעת הרא"ש נחשב רשות היחיד אף שאין המחיצות הפנימיות סמוכות לחיצוניות זו לזו בתוך ג' טפחים [וראה שם מה שביאר בדברי הרא"ש], אמנם כתב שם (ס"ק ע), שדין זה שמצטרפים ב' חלקי מחיצות אף שיש ביניהם יותר מג' טפחים הוא רק משום שיש תקרה מעליהם, אבל אם אין תקרה על המקום שבצידם, אין מצטרפים ב' חלקי מחיצות אם יש ביניהם יותר מג' טפחים, [ואם יש ביניהם מג' טפחים עד ד', הסתפק שב החו"א, ומסקנתו במקום אחר (שם סי' קיא ס"ק ד) שמצטרפים, וכמו שכתב השו"ה הלכות (סי' שגג ס"ב), וראה גם בתיקון מבוואות (פ"ד הע' 19)].

[ביה"ל ד"ה תוכו כרמלית]

אֶבֶל בְּאֵתָא מִסְפַּפְנָא אִילֵּי מִן הַתּוֹרָה לְשִׁית־מְקוּרֵי הַתּוֹרָה⁽⁴⁵⁾.

(45) והמלוא הורעים (חידושים על הרא"ש סי' יא) כתב, שדאי הוא רשות היחיד מן התורה, אמנם בשעה"צ לקמן (סי' תרכו ס"ק ג) משמע שתוכו הוא כרמלית, וכן כתב החו"א (א"ח סי' סה ס"ק סו), והוכיח כן מהסוגיא בשבת (ז, ב) ומהמהרש"א (שם).

[ביה"ל שם]

סִינֵי דְאֶסוּר לְהוֹצִיא דְרָף עֲרֵבַת הַגָּג לְמַעְלָה עַל הַגָּג⁽⁴⁶⁾.

(46) לכאורה מדובר דוקא באופן שהארובה אינה רחבה ד' על ד' טפחים, כי אם היא רחבה ד' על ד' יחשב הבית כחורי רשות היחיד מחמת מה שהוא פתוח לגג שהוא רשות היחיד, וכמבואר בשו"ע לקמן (ס"ט) שגג שהוא כרמלית שעשו ארובה מדבית אליו, נעשה הגג לחורי רשות היחיד, וכתב הביה"ל שם (ד"ה ואם) שמדובר בארובה שרחבה ד' על ד' טפחים, ואף שיש לחלק שדוקא גג נעשה חורי רשות היחיד לבית, כיון שהבית הוא העיקר והגג נטפל אליו, אבל בית אינו נעשה טפל לגג, מי"מ יתכן שכיון שקרקע הגג היא רשות היחיד, הבית שאין נבחרו י' טפחים טפל אליה, וכמו שמבואר בחו"א (א"ח סי' סב ס"ק יב-ג), והארכנו בזה לעיל במשנ"ב ס"ק ג) לגבי חוליות הבור, שאם על גבי החוליה העומד מרובה על חלל הבור [נאו אין צריך לטעם שיכול להניח עליה דף ולהשתמש על גביו כדי שיעשה מקום זה לרשות היחיד], נעשה הבור חורי רשות היחיד לגבי החוליה שהיא רשות היחיד, כיון שאו השימוש למעלה הוא העיקר, וכן כאן עיקר השימוש הוא בגג, [ויתכן שיש לחלק בין בור שהוא טפל למה שעליו, לבין תוך הבית שאינו טפל לגג].

[ביה"ל שם]

או לְשִׁית־מְקוּרֵי הַתּוֹרָה שֶׁהֵינָה פְּחוּץ לַיָּד⁽⁴⁷⁾.

(47) ולענין להוציא משם לכרמלית אחרת, לפי הצד שמן התורה דין

באר הגולה

קצט

הלכות שפת סימן שמה

ו עריבין צ"ב
ד הרי"א שם ח סור
ט עריבין סור
וערב הפגיד כ שפת
ה ל שם קי וקב
הפגיד ורבה הרי"ק
הרי"א שם
הפגיד יד

מן התמלים, נעשה כלו רשות-היחיד: טז (סד) *אג (סה) הבולט על מחיצות הבית בענין שאין מחיצות הבית נפרות לעומד על הגג, הני ברמלית (כו) ואפלו הוא גבוה ורחב הרבה: *ואם (סו) חלון פתוח לו מן הבית הני כרשות-היחיד. (סח) וכן וזיין הבולטים מן הכתל ויש בהם ארבעה על ארבעה, הני ברמלית, "אלא-אם-גן חלון הבית (סט) פתוח להם: יז (ע) *חורי ברמלית אינם ככרמלית, "אלא הם נדונים (עא) לפי גבהם ורחבם: יח (עב) גדר ברמלית, (עג) שלא יהא פחות מארבעה על ארבעה ואינה תופסת אלא עד צפונה, (עד) ולמעלה מצפונה הני מקום-פטור. "ומים ונתלים, (עה) ממיא משהינן, הלכך הנוטל מהם מעל-פני המים, עד צפונה באויר (עו) הני כרמלית, (עז) למעלה מצפונה באויר הני מקום-פטור: הגה בור (עה) העומד

באור הלכה

לרשות-הרבים אינו חב, אבל באמת מסתפקא אולי מן התורה רשות-היחיד הוא⁴⁵ אלא ודבון גדר דלכני ברמלית לחמרא, שלא יטלטלו בו אלא בארבע אמות אפלו רחב הרבה, וכן ששקם הנקרא ונקרא אסקמקא לזה, הקלא קאמר הנקרא בקצור: תוכו ברמלית וכל-גב רשות-היחיד: ומה דחב הסמכר וכו' ברמלית, הני דאסור להוציא דרך צבחה הגג למעלה על הגג⁴⁶ או לרשות-היחיד שהיה כמור⁴⁷ ל: *גג הבולט וכו'. הנה הסגן-ארבעים בסימן שעד ספיר-קטן ה הביא דעת החוסכות דנקרא בשבולט הגג לחוץ בשעור ד' טפחים, דאז יש על איתו השטח שם ברמלית, ומכילא אסור בטלטול כל הגג משום דנקרין במלואו למקום האסור: אבל בפחות מר' טפחים (מ"ה) על הקליטה וכל-שכן כל הגג ורחביא שם שפן הוא גס' מן דעת הרי"א, ובאמת ברא"ש לא משמע פה, ובכר השינוי פנה הבית מאיר וכן בפתחי-תיים. אבל הסתיימת הפוסקים משמע דשפול בולט הגג משהו⁴⁸ לחוץ לפסלים אסור כל הגג בטלטול⁴⁹, משום כתיבן שלמעלה על הגג אין המחיצות נפרות אינו רשות-היחיד [פמ"ג]. אכן במשנה ברורה הבאתי דעת הגר"א (ואלה נהר דמיתרו) בכל גוני אס' כן על-כף-פנים באין הקליטה רחב ד' טפחים, בראי יש לסמוך להקל בטלטול: * ואם חלון פתוח וכו'. ברא"ש איתא בשהחלון מחזיק ד' על ד', וכן נכח השלסו-ערך בסימן שעד: * חורי ברמלית אינם ככרמלית. ואפלו למה שפסק בהג"ה בסעיף יח דאין מקום-פטור ככרמלית משום דמקרא מן את מינו, יש לסלק, דשם המקום-פטור הוא באמצע הכרמלית⁵⁰ והכרמלית מקיפו בכל צד. מה שאין כן הקא, וכן נכח הגר"ו, עין שם:

משנה ברורה

סגי. והשעם, דגבי שבת עקר טקפידא שיהא הרשות שבתוכה משמרת על-ידי המחיצות המקיפים אותה, וכיין שהתמלים מבחוץ גבוהים צפונה טפחים, ובתוך הגמא נמי יש גבה צפונה טפחים עד הסורה, מקרי הגמא רשות-היחיד גמורה, ושאר צדדי החקק שסביב הגמא מקרי חורי רשות-היחיד, וכרשות-היחיד דבנה, כדלעיל בסעיף ד [רא"ש]. ומדבריו משמע, דאם לא היו התמלים גבוהים צפונה טפחים מבחוץ אז (כו) לא הני רשות-היחיד אלא אם-כן הגמא סמוכה תוך שלשה טפחים לכרמלית, דאמרין לבדו, ודרי היא בגבה צפונה טפחים [מ"א]; ובאלה רבה (סו) מסתפק בנה: טז (סד) גג וכו'. פצין גג שלנו: (סה) הבולט וכו'. השעם, דמה שצפונה הגג רשות-היחיד, הנה משום דאמרין גיד אסיק מחיצות הסתמות למעלה ומקרא פתוח מן למעלה מארבעה צדדין, וזה לא שפך אלא היבא שהמחיצות נפרות לעומד על הגג, מה שאין כן כשהגג מכסה על המחיצות לא שפך גיד אסיק, ומכילא כיון דאין לו מחיצות אינו רשות-היחיד, ואסור לטלטל עליו כי אם בתוך ארבע אמות, כשאר כרמלית: (סו) ואפלו הוא גבוה וכו'. וזה דאיתא לקמן בסעיף יח דאין כרמלית תופס רק עד צפונה, ולמעלה מזה הני מקום-פטור, הני

דוקא היבא שהכרמלית מתחלת מקום הנמוך, מן הנקרא, או אמרין שאינו תופס אוניה רק עד צפונה טפחים, אבל כאן דשם כרמלית עלה מחמת שאין לה מחיצות כשאר רשות-היחיד, חל עלה שם כרמלית אף שגובה יותר מצפונה מן הארץ. ומיהו, זה פשיטא דעל הגג גופא אינו תופס שם כרמלית על אודו רק עד צפונה טפחים, פדין בקצה. ועין באלה רבה שמפסק על פסק השלחך צדדין, וכן הגר"א בבאור הביא (סה) מקמה ראשונים דפליגי על דין זה וסברי דבכל גוני אין שפך שם כרמלית למעלה מצפונה⁴⁴, וכן לענין זיין המבאר לקמה, גס' מן דעתם דבכל גוני אין עליהם שם כרמלית כיון שהיא למעלה מצפונה, והספיק לדינא עמהם⁴⁹: (טו) חלון פתוח לו. לגג, דאפשר להשתמש על הגג דרך שם, לכן נחשב כל הגג כחורי רשות-היחיד: (סח) וכן וזיין וכו'. רוצה לומר, אף שהם גבוהים למעלה מצפונה, כיון שאין עליהם מחיצות סביבם, הני כרמלית עליהם ואסור להניח מרשות-הרבים וכן מרשות-היחיד עליהם: (סט) פתוח להם. דאז נחשבים הני כחורי רשות-היחיד: יז (ע) חורי ברמלית. הני חורים שכלפי ברמלית, (סט) כגון בית הסמוך לכרעה ויש בכתלה חורין הסתומים לכרעה, (ע) ומרי שאינם עוברים מעבר לצבר, דאי לאו הכי הני חורי רשות-היחיד, וכדלעיל בסעיף-קטן ט, עין שם במשנה ברורה: (עא) לפי גבה ורחבו. הני, (עב) דאם רחבים ארבעה על ארבעה ונקבן משלשה טפחים ועד צפונה, הני כרמלית, ואם לא, הני מקום-פטור, ואפלו הן גבוהין מן הארץ למעלה מצפונה. וכל זה כשהגגן שלשה, אבל בפחות משלשה, אף שאין בו ארבעה על ארבעה יש להם הני כרמלית, דהשוכין בקרקע הסמוך להן, וכדלעיל בסעיף יג לגבי חורי רשות-הרבים: יח (עב) גדר ברמלית וכו'. רוצה לומר, כלל הני כרמלית: (עג) שלא יהא וכו' ואינה תופסת וכו'. דאקלו כה (עב) מקלי רשות-הרבים ומקלי רשות-היחיד: מקלי רשות-הרבים, דאינה תופסת אלא עד צפונה טפחים, וכדלעיל בסעיף יב [ולא הני כרשות-היחיד דעולה עד לרקיע, כדלעיל בסעיף ה], ומקלי רשות-היחיד, דלא יהא פחות מארבעה טפחים על ארבעה טפחים, וכדלעיל בסעיף כ, דאם העמוד מחזיק פחות מזה הני מקום-פטור, וכדלקמה בסעיף יט: (עד) ולמעלה מצפונה וכו'. רוצה לומר, שאם העמוד הנה רחב ארבעה על ארבעה ופחות מצפונה בגבה, שיש עליו הני כרמלית, וכלט (עג) מן האויר שעליו למעלה מצפונה, מפר להוציא לרשות-הרבים או לרשות-היחיד, דהרי קלט מקום-פטור, וכן אם נצץ קנה בראש העמוד וכל-ידידה נעשה גבוה למעלה מצפונה, (עד) הני נמי מקום-פטור ומפר לקח מרשות-הרבים ומרשות-היחיד ולהניח עליו: (עה) ממיא משהינן. רוצה לומר, שאין מודדין העצמה טפחים מארבעה אמות, אלא משפת המים ולמעלה: (עו) הני כרמלית. ואסור לטלטלן שם ארבע אמות וכן להוציאן משם לרשות-היחיד ולרשות-הרבים: (עז) למעלה מצפונה וכו'. רוצה לומר, שאם רוצה לטלטל המים שנטל מעל-פני המים ולהוליכו ארבע אמות באויר למעלה מצפונה, מפר, דהרי הוא מוליד במקום-פטור: (עה) העומד בכרמלית. דאלו הנה עומד ברשות-הרבים הנה נחשב מקום-

שער היצוין

(סו) סגנו אפלו על גג לא הני רשות-היחיד: (סו) ודעתו, דלטרין מצטרף גבה הפסלים שפסחוץ עם הסמקרה⁴⁴ שבתוך הגמא לשעיר צפונה בכל גוני: (סח) משמקנת החוספות והרמב"ם והרשב"א. ועין בסימן שג שהביא שם ראייה מסימן שג שגם דעת המחבר כן-הוא ולפי זה, על-ידיך שחור בו מההוא דסבאו: (סט) ואף שרשי"י בערוכין פ"ד עמוד ב פרש הסמוך לקרפה, הנה ה: (ע) לרבי"א, והוכח בבית-יוסף בריש סימני: (עא) מן משמע כפוסקים: (עב) גמרא: (עג) רשי"י: (עד) ולא הני כרשות-היחיד, דנקרא לן דאם נצץ קנה על-גבי עמוד שגבוה צפונה יש עליו הני רשות-היחיד עד לרקיע כדלעיל בסעיף-קטן יב, דסבא אקלו כה נכחו:

מילואים הלכות שפת סימן שמה המשך מעמוד קצט

רחות נחשב רשות היחיד ומותר לטלטל בו, כיון שאינו פרוץ אלא למקום פטור. ולדעת האבן העזר (עירובין פט, א) והיר אפרים (סי' שעד סי' ה) באופן זה גם הבליטה דינה כרשות היחיד מדין חורי רשות היחיד.

[ביה"ל שם]

אָסיד קל הגָּג בְּטִלְטוּלָה⁵².

(52) ההור"א כתב (שם), שאם הבליטה אינה רחבה יותר מחצוי טפח, ודאי שאין הגג נחשב ככרמלית, ומחצוי טפח ועד ד' טפחים יש להסתפק אם דינו של הגג ככרמלית או כרשות היחיד.

[ביה"ל דה חורי כרמלית]

יש לחלק, ד' שם המקומות פטור הוא באמצע הכרמלית⁵³.

(53) לישב את קושיית הביה"ל, כתב ההור"א (א"ח סי' צו ס"ק יג ד"ה שם) שדברי השר"ע שחורי כרמלית אינם ככרמלית אלא הם מקום פטור, נאמרו באופן שאין כרוחב החור הפונה לכרמלית ד' טפחים, ודברי הרמ"א להלן (סי' ט) שהביא דעה שאין מקום פטור ככרמלית, נאמרו באופן שהמקום פטור פתוח אל הכרמלית כרוחב ד' טפחים [אלא שאין אורכו ד' טפחים, ולכן אין בו שיעור רשות של ד' על ד' טפחים להחשב רשות לעצמו], ובאופן זה אומרים שמצא מין את מינו, הכרמלית מצטרפת אל המקום פטור להשלים את שיעורו.

אמנם במקום אחר (שם סי' עג ס"ק ד) כתב, שלדעה זו שהביא הרמ"א אין מקום פטור ככרמלית אפילו אם המקום פטור אינו פתוח כלל לכרמלית, וכן כשאין כרוחב הפתח ד' טפחים [הואכא דבריו בהערה הבאה]. השו"ת הלכות (סוף ס"ט) וישב, שיש לחלק בין חור שהוא מוקף מחיצות מכל צדדיו, ולכן אין הכרמלית מצטרפת להשלים את שיעורו אלא אם כן היה פתוח לה כרוחב ד' טפחים, לבין שאר מקום פטור, שגם אם אינו פתוח כלל לכרמלית דינו כמקום פטור.

שתחתיו לא צריך מחיצות ניכרות. אלא די במחיצות שתחת הבליטה שהם גדרות ומכדילות את הגג מרשות הרבים.

ויתכן שיש נפקא מינה בין שני הפירושים בעיר היתושבת על צוק [שכתליו הם גבוהה עשרה טפחים] וגג הצוק בולט לכיוון העמק ואין בבליטה ד' על ד' טפחים, שלרברי החיי אים מותר לטלטל בעיר שעל גבי הצוק, כיון שאין הבליטה אסורה שהרי אין בה ד' על ד' טפחים, ועל גבי הצוק מותר לטלטל משום מחיצות פני הצוק אף שאין ניכרות, אבל לדעת השר"ע הרב, באופן זה מורה המג"א שכל הגג אסור משום שאין מחיצותיו ניכרות, שהלא כן אין רשות היחיד תחתיו שנאמר שרשות היחיד עולה עד לקיע, [ולאחלה], מבואר מרברי הביה"ל שהקל בבליטה שהוא פחות מר' טפחים רק בצירוף דעת הגר"א שפסק שאין כרמלית מעל עשרה, ואם כן אין ללמוד מזה להקל בעיר היתושבת על צוק שגגו בולט, שהרי שם אי אפשר לצרף סברא זו.

והיר אפרים יישב את דברי המג"א, שמדובר בגג שהיה פרוץ רק ברוח הרביעית, וכמו שיבואר בהערה הבאה.

[ביה"ל שם]

דְּאִפְלוּ בּוֹלֵט הֶגֶג מִצְהָרָא⁵⁴.

(54) וכן דעת התוספת שבת (סי' שעד ס"ק יא) והבית מאיר (סי' שעד סי' ה) והחור"א (א"ח סי' קד ס"ק ז), שבאופן שהגג בולט מעט אי אפשר לומר גדר אסיק' ואין הגג נחשב לרשות היחיד, ולכן חלקו על המג"א, ופירשו שאפילו אם אין הבליטה רחבה ד' טפחים נחשב הגג לכרמלית [החור"א (שם) הסתפק אם בליטה שאינה רחבה ד' טפחים נגזרת אחר הרשות, וכדלהלן].

וכל זה הוא דוקא אם הגג בולט על כל פנים משתי רחות, אבל אם הגג בולט רק מרוח אחת ואין רחוב הבליטה ד' טפחים, כתב התוספת שבת (שם) שהבליטה נחשבת למקום פטור, ושאר הגג שיש לו מחיצות מן

הלכות שפת סימן שמו המשך מעמוד 400

בתוך המנועול, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' כז) שמוותר לפותחם בשבת על ידי שמתחילה יעמוד על האסקופה שהיא כרמלית, ויסיר מבגדו את החגורה שעליה המפתח ויכניס את המפתח לחור המנועול, ויניח את החגורה מידו, ושוב יתפוס את החגורה כידו האחת ויפתח את הדלת כידו השנית, ויכניס את ידו לפנים וידאג לכך שכשתיסגר הדלת שוב לא תינעל [על ידי הזזת הכפתור המיועד לכך כמצוי בהרבה דלתות], ושוב יזוזז את הדלת עד שתיסגר מאליה, ויציא את המפתח וילבש את חגורתו ויכנס לבית.

וטעם ההיתר, משום שכשהדלת נעולה נחשב חור המנועול למקום פטור, משום שברוך כלל הוא גבוה י', ואף אם אינו גבוה, הרי חורי כרמלית דינם כמקום פטור [כמבואר בשו"ע לעיל סי' שמה סי' ז], ולכן אף שפסק השר"ע (באן סי' א) שאסור להחליף ברשות דרבנן [להוציא מרשות לרשות על ידי הנחה במקום פטור בינתים], מימ כיון שעושה כן כשאוגרו בידו יש להקל, ואף לדעת הרמב"ם (פ"ג מהל' שבת הי"ד) שדין אוגרו בידו נאמר רק אם על ידי האגד יכול למשוך ולהחזיר את כל החפץ אליו, מימ כן יכול על ידי משיכת החגורה לסגור את הדלת, ושוב יחזור המפתח למקום פטור. [ובספר הכמת הלב (פ"א דרכי שלום סי' צד) הקשה על דבריו, שלא מצוי שהתירו חכמים להחליף דרך מקום פטור על ידי תרי דרבנן, והוכיח כן ממה שכתב הבית מאיר (סי' א) שלא התירו להחליף אפילו על ידי שני אנשים, אמנם כמשניב לקמן (סי' שמה סי' ד) ושע"ז סי' ה) כתב, שלפי הרבה אחרונים יש להקל

משום מכניס ככרמלית לרשות היחיד, משום שאי אפשר להשתמש בחור זה מבפנים אלא מבחוץ, ולכן אינו נחשב כחורי רשות היחיד, ומשמע מדרבנן, שאם יכול להשתמש בחור זה גם מבפנים, נחשב החור כרשות היחיד, ואסור להכניס את המפתח לשם, ואפילו לדעת התוס' שהביא המשניב לעיל (סי' שמה סי' ט), שהמכניס מרשות הרבים לתוך החור אינו חייב אלא אם כן החור רחב ד' על ד' טפחים, יתכן שחור המנועול נחשב כחורי רשות היחיד אף על פי שאינו רחב ד' טפחים, משום שמהשכחו להניח את המפתח דוקא בחור המנועול כדי לפתוח את הדלת, מחשיבה את החור כאילו הוא רחב ד' טפחים [והוא כעין המבואר בתוס' עירובין ט, א ד"ה זרק ושבת ד, ב ד"ה אלא, שמדבריהם פסק המשניב לקמן סי' שנ סי' ט, ובביה"ל שם סי' ד"ה וישתין]. וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' כז) שאם המנועול מפולש יש לאסור מדין חורי רשות היחיד, מאידך, בספר הכמת הלב (פ"א דרכי שלום סי' צד) כתב, שבמנועולים המצויים בימינו אורך החור הוא יותר משיעור אורך שני מפתחות, ואם כן נמצא שכשמכניס מפתח מכפנים אינו משתמש באותו חלק שמשמש כשמכניסו מבחוץ, ואם כן החור שבחוץ שפתוח לכרמלית או לחצר נחשב למקום פטור, ומותר להכניס לשם מהכרמלית או מהחצר.

[משנ"ב שם]

וְלֹא יִפְתַּח הַקְּלִיָּה עַד שֶׁאִסִּיר הַמִּפְתָּח⁵⁵.

(55) ולענין מנועולים שאי אפשר לפתוח את הדלת אלא כשהמפתח

